

РЕШЕНИЕ

№ 10

гр. София, 03.01.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 8-МИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на тринадесети декември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Красимир Машев

Членове: Камелия Първанова
Златина Рубиева

при участието на секретаря Теодора Т. Ставрева
като разгледа докладваното от Красимир Машев Въззивно гражданско дело
№ 20221000501258 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 258 и сл. от ГПК.

С Решение № 260710/25.02.2022 г., постановено по гр. дело № 13247/2020 г. по описа на СГС, I ГО, 29 състав, частично е уважен предявеният деликтен иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗОДОВ, във вр. с чл. 6, § 1 КЗПЧОС за заплащане на сумата от 1000 лв. (искът е отхвърлен за разликата до пълния му предявен размер от 26000 лв.), представляваща заместващо обезщетение за причинени неимуществени вреди от нарушаването на правото за разглеждане и приключване в разумен срок на висящото съдебно производство по адм. д. 9007/2018 г. по описа на АССГ, образувано по искова молба от 21.08.2018 г. и върнато с Решение от 30.11.2020 г. по адм. д. № 7435/2020 г. на АССГ (като касационна инстанция) за ново разглеждане от друг едноличен състав на същия съд с образуване на ново дело, ведно със законната лихва от подаване на исковата молба - 02.12.2020 г., до окончателното ѝ заплащане.

Ищецът е предявил въззивна жалба срещу първоинстанционното решение в частта, в която е отхвърлен предявеният деликтен иск над сумата от 1000 лв. до пълния му предявен размер от 26000 лв. - заместващо обезщетение за причинените му неимуществени вреди. Въззивникът счита, че при определяне размера на заместващото обезщетение за претърпените болки и страдания от продължилото в неразумен срок и все още висящо съдебно административно производство първоинстанционният съд не е съобразил изцяло критериите за справедливост, уредени в правната норма на чл. 52 ЗЗД, както и практиката

на ЕСПЧ за определяне на обезщетение за изживените болки и страдания в сходни случаи; неотчитане в достатъчна степен на предмета на администрираното дело – за заплащане на заместващо обезщетение за причинените му вреди от бездействие на затворническата администрация, което представлявало нечовешко и унизително отнасяне поради лоши санитарно-битови условия и липса на своевременно и адекватно лечение. Счита за незаконосъобразен правния извод на СГС, че забавата в разглеждането на процесното съдебно административно дело се дължи и на поведението на ищеца – вследствие многобройните искания за отвод на съдебния състав. В този смисъл, твърди, че упражняването на неговото процесуално право съдията да се отведе от разглеждане на повдигнатия пред него материалноправен спор не може да се квалифицира като злоупотреба с негови процесуални права. Поддържа всички правни доводи за основателност на предявения деликтен иск, които е изложил както в исковата молба, така и в многобройните писмени становища, представени пред СГС.

Въззиваемият-ответник не е подал в законоустановения срок писмен отговор на въззивната жалба, предявена от ищеца, не се явява негов процесуален представител в проведените пред САС о. с. з. и не взема становище по основателността на тази въззивна жалба, но с оглед на обстоятелството, че обжалва първоинстанционното решение, с което частично е уважен осъдителният иск, следва да се приеме, че имплицитно той оспорва въззивната жалба, подадена от ищеца.

Срещу първоинстанционно решение е подадена и въззивна жалба от ответника в частта, в която предявеният деликтен иск за заплащане на заместващо обезщетение за причиняване на твърдените неимуществени вреди е уважен - до размера от 1000 лв. Въззивникът поддържа, че с предявения иск се претендира заплащане на заместващо обезщетение за идентични неимуществени вреди, които са били предмет на предходно исково производство, по което с влязло в сила решение му е присъдено обезщетение в размер на сумата от 10000 лв. Счита, че основна причина за известното забавяне на производството представлява процесуалното поведение на ищеца, който е „отвеждал отделни докладчици... и това обективно е изисквало ново запознаване с цялото производство и съответно насрочването му в о. с. з.". Твърди, че Х. Т. И. не е установил в процеса на доказване пред СГС – чрез допустимите доказателствени средства, че реално е търпял твърдените болки и страдания от забавянето на все още висящото съдебно административно производство.

Въззиваемият-ищец е подал в законоустановения срок отговор на въззивната жалба, в който поддържа становище за нейната неоснователност.

Въззивните жалби са подадени срещу подлежащ на обжалване съдебен акт, в законоустановения в чл. 259, ал. 1 ГПК срок, поради което те се явяват допустими.

Съгласно чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от релевираните въззивни основания в жалбата.

Съдът, като съобрази правните доводи на страните, събраните писмени доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл. 235, ал. 2 ГПК, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

СГС, I-29 състав, е бил сезиран с деликтен иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗОДОВ, във вр. с чл. 6, § 1 КЗПЧОС.

За да възникне притезателното право на увредения за обезвреждане на неимуществените и имуществените вреди, причинени му от съдебен орган вследствие нарушение на правото за разглеждане и решаване на съдебно административно производство в разумен срок, трябва в обективната действителност да бъдат осъществени следните материални предпоставки (юридически факти): 1) ищецът да е страна по висящото съдебно административно производство, по което да защитава свои лични имуществени или неимуществени права, респ. да е била накърнена неговата правна сфера (да са му причинени имуществени или неимуществени вреди); 2) чрез своето бездействие съдебните органи да са забавили хода на делото, вследствие на което да са накърнени субективни права и законни интереси (вкл. и правни очаквания) на ищеца от произнасянето по предявения от него иск извън разумните срокове; 3) пострадалият да е претърпял неимуществени и имуществени вреди и 4) причинените неимуществени и имуществени вреди да са необходима, естествена, закономерна последица от продължилото в неразумен срок съдебно производство, т.е. да е налице причинно-следствена връзка между бездействието на съдебните органи и причинения вредоносен резултат. Отговорността на съда за провеждане на съдебното производство е обективна, като тя не е предпоставена от виновното поведение на съответно длъжностно лице при съда – арг. чл. 4, предл. последно ЗОДОВ.

Всички материални предпоставки, обуславящи възникването на обективната деликтна отговорност на държавата - чрез своя субституент (Административен съд-София град), са установени от събраните по делото доказателства, които ще бъдат подробно обсъдени в следващото изложение.

В настоящия казус ищецът навежда фактически твърдения, че на 21.08.2018 г. е сезирал ответния съд с искова молба за заплащане на замесващо обезщетение за причинените му неимуществени вреди от нечовешко и унижително отнасяне от затворническата администрация – поради лоши санитарно-битови условия и липса на своевременно и адекватно лечение. Поддържа, че вследствие на продължилото 2 години и 3 месеца съдебно административно производство е претърпял морални вреди, изразяващи се в разочарование от това, че процесното производство, образувано по предявените иски за заплащане на обезщетение за причинените му неимуществени вреди от твърдяното бездействие на органите на затворническата администрация, все още е висящо и не му е присъдено претендираното замесващо обезщетение.

Разпоредбата на чл. 26 ЗОДОВ представлява специална вътрешноправна защита на признатото от чл. 6, §1 КЗПЧОС право за ангажиране отговорността на държавата за причинените имуществени и неимуществени вреди, възникнали при нарушено право за разглеждане и решаване на дело в разумен срок. Тази правна норма изяснява кои критерии

трябва да се съобразят при определяне интензитета на засягане на неимуществената сфера на пострадалия при провеждане на съдебно производство в нера разумен срок. Тези критерии са дефинирани в закона по начин, установен в практиката на ЕСПЧ: общата продължителност и предмета на производството, неговата фактическа и правна сложност, поведението на страните и техните процесуални представители, поведението на останалите участници в процеса и на компетентните органи, както и други факти, които имат значение за правилната преценка за разу мност на периода.

Именно в практиката на ЕСПЧ е изяснено, че, по принцип, гаранцията за разу мен срок при ненаказателни дела започва да се прилага от образуване на съдебното производство, като тя продължава да се прилага, докато делото бъде решено окончателно (*Lehtinen v Finland* hudoc, 2006). Следователно, настоящият съдебен състав трябва да вземе предвид всички новонастъпили обстоятелства от значение за правилното решаване на делото – до приключване на съдебното дирене пред въззивния съд (арг. чл. 235, ал. 3 ГПК).

Разу мността на срока на дадено производство зависи от конкретните обстоятелства, като не уреден абсо лутен срок. Критериите, които трябва да се вземат под внимание, са сложността на случая, поведението на страната и компетентните административни и съдебни органи (*König v Germany* A 27 (1978); 2 EHRR 170 PC). Държавата отговаря за забавяния на гражданските и административните съдилища при извършването на рутинни деловодни дейности (*Guincho v Portugal* A 81 (1984); 7 EHRR 23), провеждането на процеса в съда (*König v Germany* A 27 (1978); 2 EHRR 170 PC), несвоевременно представяне на доказателства от държавата (*H v UK* A 120 (1987); 10 EHRR 95 PC), отлагане на производството, докато се изчаква изходът от друго дело (*König v Germany* A 27 (1978); 2 EHRR 170 PC; *Iribarren Pinillos v Spain* hudoc, 2009)., и забавяния, дължащи се на липсата на координация между административните органи (*Wiesinger v Austria* A 213 (1991); 16 EHRR 258).

Съдът трябва да вземе предвид и какво е „в риск” за жалбоподателя (*Frydlender v France* 2000-VII; 31 EHRR 1152 GC; *Surmeli v Germany* 2006-VII; 44 EHRR 438 GC). ЕСПЧ е идентифицирал много видове дела, в които е необходима особена експедитивност на това основание. Сред тях са дела относно трудовата заетост на жалбоподателя, гражданско състояние, родителски права (настойничество/попечителство) върху деца, образование, здравеопазване, репутация, собственост върху земя, търговски интереси и обезщетения за пътнотранспортни произшествия.

Въпреки че продължителността на определени етапи от производството може да не изглежда нера разу мна, възможно е общият период от време, през който делото е разгледано, да е налагал предприемането на действия за ускоряване на производството (*Uhl v Germany* hudoc (2005)).

Установява се, че процесното адм. д. № 9007/2018г. по описа на АССГ, 57 с-в е било образувано въз основа на подадена от Х. Т. И. срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” искова молба с вх. № 24682/21.08.2018 г., с която е предявен иск с правно

основание чл. 284 и чл. 285 ЗИНЗС, вр.с чл. 11 АПК, както и искане по чл. 277, ал. 1 ЗИНЗС, във вр. с чл. 276, ал. 1 ЗИНЗС ответникът да бъде задължен да предприеме лечение за хепатит, тип „С“ и тип „В“.

Делото е било разпределено на съдията докладчик на 22.08.2018 г., като с Разпореждане от 15.11.2018 г. – след размяната на съдебните книжа, делото е било насрочено за първото о. с. з. на 06.12.2018 г. (този съдия докладчик е счел, че исковата молба е редовна), в което след разрешаване на предварителните въпроси и пристъпване към изясняване на фактическата страна на спора съдът е оставил без уважение искането на процесуалния представител на ищеца за отвод както на съдебния състав, така и на прокурора, като е постановил, че ще се произнесе по релевираните доказателствени искания в закрито заседание. О. с. з. е отсрочено за 28.02.2019 г. То обаче не е проведено на тази дата, тъй като на 04.02.2019 г. съдията докладчик се е отвел от разглеждане на делото, тъй като „в настоящия случай е тежко нарушена възможността за комуникация между съда и адвокат на ищеца“ и „самоотводът е единственото възможно решение според съда“, макар и „изхождайки от субективното си отношение към страните съдията докладчик се чувства безпристрастен“, но „следва да се държи сметка не само за собственото отношение на определения съдия към страните, но и за впечатлението за безпристрастност на съда, което би оставил у тези страни“.

Нов съдия докладчик по делото е бил определен на 05.02.2019 г., който с Определение от 25.04.2019 г. е насрочил следващото о. с. з. на 01.07.2019 г., като е отделил предявеният иск с правно основание чл. 227, ал. 1, във вр. с чл. 276, ал. 1, т. 1 ЗИНЗС за задължаване на ответника да започне медицинско лечение на жалбоподателя за хепатит „С“ и тип „В“ за разглеждане в отделно производство. Това разделяне на производството по иска за заплащане на заместващо обезщетение от ответника обективно е забавило производството по отделеното искане по чл. 227, ал. 1, във вр. с чл. 276, ал. 1, т. 1 ЗИНЗС, поради което това обстоятелство не следва да се взема предвид в настоящото исково производство. Само за пълнота на изложението трябва да се изясни, че съвместното разглеждане на жалби срещу незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи с искове за заплащане на обезщетение за причинените от такива незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административните органи неимуществени или имуществени вреди е основен принцип в съдебния административен процес - за да се постигне, от една страна, процесуална икономия в съответствие с установения стандарт по чл. 6, §1 КЗПЧОС, а от друга, безпротиворечиво – в едно производство, да се разрешат обуславящите и обусловените искания за съдебна защита на накърнени субективни права и законни интереси на засегнатите от незаконосъобразната дейност на административните органи правни субекти. В този смисъл е както нормата на чл. 204, ал. 2 АПК, така и разпоредбата на чл. 210, ал. 1 ГПК, уреждаща правната възможност за първоначалното обективно съединяване на предявени искове за защита твърдени накърнени субективни права.

Но несвоевременно направения отвод е забавил провеждането на следващото о. с. з. с

около 5 месеца (вместо на 28.02.2019 г. то е проведено на 01.07.2019 г.). Липсват данни по делото, но от молба-уточнение от 18.02.2019 г. се установява, че вторият съдия докладчик е установил нередовност на исковата молба, поради което и насроченото за 28.02.2019 г. о. с. з. не се е провело. Дори и да е била налице нередовност на исковата молба, тя е следвало своевременно да бъде отстранена от отделия се съдия докладчик, поради което и това обстоятелство обективно е забавило съдебното производство.

Липсват данни защо с Протокол от 22.05.2019 г. е избран нов съдия докладчик, както и дали се е провело насроченото за 01.07.2019 г. о. с. з. (вероятната причина за непровеждането на това о. с. з. представлява подадена частна въззивна жалба на 07.05.2019 г. – този факт се установява единствено от удостоверяването, извършено върху корицата на делото). Едва в о. с. з. на 26.11.2019 г. е приключено съдебното дирене (без по делото да са извършвани многобройни съдопроизводствени действия). Първоинстанционното решение не е било постановено в законоустановения срок (ирелевантно е, че на 17.12.2019 г. съдът е следвало да се произнесе по молбата на ищеца за поправка на протокола, съставен в проведеното на 26.11.2019 г. о. с. з.), тъй като не е било обезпечено участието в съдебното производство на контролиращата страна – прокурор (чл. 286, ал. 1 ЗИНЗС). Този факт отново е **забавил** произнасянето на съда – с Определение от 30.12.2019 г. (след изтичане на 1-месечния срок за произнасяне) първоинстанционният съд е отменил определението, с което на 26.11.2019 г. е приключено съдебното дирене и даден ход на устните състезания, като следващото о. с. з. е насрочено в разумен срок – на 11.02.2020 г., в което – с участието на прокурор, първоинстанционното дело е приключило по същество. Решението е постановено на следващия ден – 12.02.2020 г. (предявените деликтни искове са били изцяло отхвърлени). Следователно, поради недостатъчно прецизно администриране на делото първоинстанционното производство – без делото да се отличава със съществена правна и фактическа сложност, е приключило в един неразумен срок (**над 1 година и 6 месеца**). С този факт обаче забавянето на съдебното производство не е приключило, макар и то да е било изпратено на въззивната инстанция (след предявена въззивна жалба от ищеца) едва на 04.08.2020 г. поради **обективна** причина – администриране и произнасяне по очевидно неоснователна молба по чл. 248, ал. 1 ГПК за изменение на първоинстанционното решение в частта му за разноските (исковете са били отхвърлени, а процесуалният представител на ищеца е поискал да му се присъди адвокатско възнаграждение за осъщественото безплатно процесуално представителство – причината за тази забава в производството не може да се вмени във вина на първоинстанционния съд).

Първото по делото о. с. з. пред касационната инстанция – по кнахд № 7435/2020 г. по описа на АССГ, е проведено в разумен срок – на 13.11.2020 г., когато делото е обявено за решаване. Съдебното решение е постановено в законоустановения срок – на 30.11.2020 г., като обжалваният съдебен акт е отменен поради съществени нарушения на съдопроизводствените правила и делото е върнато за ново разглеждане от първоинстанционния съд със задължителни указания по правилното тълкуване и приложение на процесуалния закон – „Непроизнасянето с изричен акт по доказателствени

искания, необсъждането на доказателства, неизлагането на съображения в мотивите по фактическите основания на заявена претенция е довело до допускането на съществено нарушение на процесуалните правила - едностранчиво обсъждане на доказателствата и приложимото право. Налице са условията на чл. 222, ал. 2, т. 1 АПК след отмяна на решението делото да се върне за ново разглеждане от друг състав на първоинстанционния административен съд, като при новото разглеждане на делото в мотивите на съда следва да бъдат изложени фактическите констатации и правните изводи, до които е достигнал, въз основа на преценката и анализа на всички доказателства, представени по делото”.

Следователно, процесното съдебно производство е било отново забавено поради допуснати съществени нарушения на съдопроизводствените правила, обуславящи отмяна на първоинстанционното решение и връщането на делото за ново разглеждане от въззивен състав. Настоящият съд не притежава правомощия да обсъжда правилността на касационното решение, поради което неоснователни са подробно изложените и във въззивната жалба правни съждения относно умишлено забавянето на производството („АССГ върна делото за ново разглеждане, без да коментира наши писмени бележки..., с които изрично заявихме, че нямаме нужда от събиране на нови доказателства и искаме делото да се реши въз основа на събраните такива. Касационният състав на АССГ обаче... реши да „уважи” доказателствените ни искания отпреди повече от две години... и реши да ни „натрапва” доказателства в наша полза, които не искаме – абсурд, който трудно може да се срещне в съдебната практика – целта беше да се бави делото...”). Преценката на касационната инстанция за отмяна на първоинстанционното решение и връщане на делото за ново разглеждане със задължителни указания по правилното тълкуване и прилагане на процесуалния закон е суверенно право на съда и то не подлежи на контрол от друг съд. От друга страна, настоящият въззивен състав взема предвид единствено релевантните факти за забавяне на процесното съдебно производство, вкл. и поради допуснатите съществени нарушения на съдопроизводствените правила, довели до касиране на първото първоинстанционно решение.

Делото не е върнато своевременно на първоинстанционния съд за ново разглеждане, тъй като поради необосновано искане на процесуалния представител на ищеца за тълкуване на постановеното решение касационната инстанция е следвало да се произнесе. Но вместо да разгледа това искане по същество съдебният състав на касационния съд се е отвел с Определение № 114/06.01.2021 г. без да изложи обосновани причини за това („С оглед осуетяване възможността да възникне съмнение относно безпристрастността на съдебния състав, счита, че е налице основанието по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК, във вр. с чл. 144 АПК за отстраняването му от разглеждането на молбата с вх. № 38342/07.12.2020 г. на адв. И.”), вкл. **един месец** след постъпване на молбата за тълкуване на касационния съдебен акт.

Едва **два месеца** по-късно – на **18.03.2021 г.** (Протоколът за разпределение на новия съдия докладчик е изготвен на 11.01.2021 г.), в закрито с. з. касационният съд се е произнесъл по тази молба (оставил я е без уважение), поради което обективно съдебното производство все повече се е забавяло.

Неразумният срок за разглеждане на повдигнатия пред АССГ материалноправен спор е продължил и при повторното разглеждане от първоинстанционния съд – отново поради поредица от необосновани отводи на съдии докладчици по делото. Макар и с Определение от 08.04.2021 г. първото о. с. з. да е насрочено за 22.04.2021 г., на 12.04.2021 г. съдията докладчик се е отвел със следните мотиви – „С молба от 07.04.2021 г. адв. Св. И. е поискал отвод на съдията докладчик..., като е изложил съображения за това, с които навежда съмнения за безпристрастност. Въпреки че формално не са налице **никакви** основания за отвод..., за да не възникнат съмнения за безпристрастното решаване на спора..., съдията докладчик счита, че следва да бъде уважено искането за отвод”. На 12.04.2021 г. е определен нов съдия докладчик, но насроченото за 22.04.2021 г. о. с. з. не е проведено, а едва на 17.05.2021 г. съдията се е отвел със следните мотиви: „С искане от 12.05.2021 г. адвокатът-пълномощник е заявил искане за отвод..., като е решил, че има „личен конфликт” със съдията... В искането за отвод са изложени произволни, неверни твърдения, вкл. са използвани изрази, нехарактерни за съдията докладчик. На този етап настоящият съдебен състав решава да остави без последствие направените с искането внушения и обидни квалификации, но намира за нужно да се отведе от делото на основание чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК, макар и дори да не си спомня как изглежда въпросният адвокат”.

На 20.05.2021 г. е избран нов съдия докладчик, който едва на 01.10.2021 г. (след повече от 4-ри месеца) е насрочил о. с. з. по делото на 08.11.2021 г. Липсват доказателства кога е постановен крайният съдебен акт по него, но от Протокол за проведеното на 27.05.2022 г. о. с. з. пред новия касационен състав – по кахд № 2755/2022 г., се установява, че ищецът и ответниците са касатори, т.е. исковете са били частично уважени. Именно в това о. с. з. съдебният състав се е отвел – на основание чл. 22, ал. 1, т. 5 ГПК, тъй като един от неговите членове е бил съдия по предходното касационно производство, по което е постановено отменителното решение и делото е върнато за ново разглеждане на първоинстанционния съд. Този факт представлява доказателство за недобра организация при определяне на съдия докладчик и съдебен състав, поради което той е довел обективно до ново забавяне на производството. От друга страна, преди насрочване на делото за о. с. з. съдията докладчик е имал възможността да констатира това обстоятелство и своевременно да се отведе, за да не се достигне до поредното отлагане на о. с. з. Едва на 02.12.2022 г. е проведено следващото о. с. з., което е отложено за 10.02.2023 г., но междувременно – на 06.12.2022 г., съдебният състав се е отвел от делото със следните мотиви: „За настоящия касационен състав не е налице основания, водещи до субективно и пристрастно отношение в полза на някоя от страните, но за да се избегне всякаква възможност за спекулации по отношение на обстоятелствата, породили съмнение, че делото няма да бъде решено от „безпристрастен съд” по смисъла на чл. 6, ал. 1 ЕКПЧ и за да не бъде атакуемо на това основание решението му”.

При така изяснените правнорелевантни обстоятелства и настоящата съдебна инстанция достига до категоричния правен извод, че образуваното по предявените искове за заплащане на заместващо обезщетение за твърдените неимуществени вреди от

противоправното действия или бездействия на служители на ГД „ИН” съдебно производство е продължило в един дълъг, неразумен по смисъла на чл. 6, ал. 1 ЕКПЧ период (до края на съдебното дирене пред настоящата съдебна инстанция – повече от 4 години и 3 месеца), дори и делото да се е отличавало с някаква съществена фактическа сложност, като това забавяне не е извинително, вкл. с поредицата от искания на процесуалния представител на ищеца за отвод на множество съдии и съдебни състави (ирелевантно е обстоятелството дали тези искания са били основателни и обосновани). Както бе изяснено, едно от значителните забавяния на производството се обуславя от допуснатите множество съществени нарушения на съдопроизводствените правила от първия първоинстанционен съд, което е довело до касиране на неговото решение и връщане на делото за ново разглеждане от нов първоинстанционен съд. Но продължителният неразумен срок на **все още висящото** съдебно производство е предпоставено и от множеството необосновани отводи на съдебните състави. Нещо повече, понякога дори и отводите да са били обосновани – напр. защото член на новия касационен състав да е участвал при приключване на устните състезания пред преходното касационно производство, нито при избора на съдия докладчик, нито от съответният съдия докладчик това обстоятелство е било съобразено, поради което се е достигнало до отлагане на насроченото о. с. з. за друга – далечна дата.

Принципно, отводът на основание чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК, е обоснован, само когато съществуват особени отношения между съдията и някоя от страните по делото, които биха могли да повлияят на разглеждането и решаването му, както и в случаите, когато съдията е изразил предварително становище по съществото на спора не по предвидения в закона ред или преди постановяване на крайния съдебен акт по делото. В този смисъл е Решение № 103 от 16.01.2019 г. на ВКС по гр. д. № 2875/2017 г., I г. о., ГК.

Никога обаче упражняването на едно процесуално право от страна или неин процесуален представител, вкл. когато тя злоупотребява с него (при превратното му упражняване – арг. чл. 3 ГПК) не е основание за отвод на съдебния състав. Дори и процесуалното поведение на страна или неин пълномощник да е агресивно, провокативно или предизвикателно, насочено към личността на съдията, с цел неговото отстраняване от разглеждането на правния спор, предмет на делото, и избор на „правилния” или „удобен” за страната съд, то никога не би било основание за отвод на съдията или съдебния състав, тъй като простото излагане на твърдение за неговата пристрастност не представляват „обстоятелства, които пораждат основателно съмнение в неговото безпристрастие”. Поддаде ли се на тези внушения, без да е налице обосновано предположение, че даден твърдящ факт поражда такова основателно съмнение, съдът би насърчил опита за превратното упражняване на процесуални права, което би довело и до забавяне на съдебното производство и възникване на отговорност на държавата за причинени вреди на правните субекти за разглеждане на правния спор в неразумен срок. Съдията трябва да притежава по-висок праг на търпимост, като упражнява предоставените му от закона процесуални правомощия, за да убеди страните и техните процесуални представители, че ще реши правния спор само въз основа на събраните по делото доказателства и закона, както

предписва правната норма, уредена в чл. 12 ГПК и чл. 235, ал. 2 ГПК.

При встъпване в длъжност българският съдия поема задължение да е безпристрастен при разглеждането и решаването на повдигнатите пред него материалноправни и процесуалноправни спорове между правните субекти, страни в съдебните производства – арг. чл. 4 ЗСВ. Това негово задължение произтича и от основните му функции, осмислящи властническата му компетентност на висш държавен правосъден орган, като изпълнява своите задължения от името на носителя на държавния суверенитет – народа (арг. чл. 1, ал. 2 КРБ), ръководейки се от основните принципи на правовата държава - народен суверенитет, върховенството на закона, разделение на властите и независимостта на съдебната власт. Българският съдия полага предвидената в чл. 155 ЗСВ клетва, като поема пред суверена, от чието име упражнява държавната власт, моралното и правно задължение да прилага точно Конституцията и законите на Република България, да изпълнява задълженията си по съвест и вътрешно убеждение, да бъда безпристрастен, обективен и справедлив. Следователно, законодателят е създал цяла система от гаранции българският съдия да упражнява една от основните функции на държавната власт – правосъдието, безпристрастно и независимо, като неговите властнически актове следва да бъдат основавани само на закона и приетите за установени от него факти чрез събраните по делото доказателства, които преценява съобразно своето вътрешно убеждение и съвест. От друга страна, в случай че се отправя обида към съда, това обстоятелство не представлява основание за отвод, а за упражняване на правомощията на съда по чл. 89, т. 3 ГПК (многобройни са процесуалните възможности на съда да защити своя авторитет).

Поради тези правни съображения всяко необосновано искане за отвод трябва да се остави без уважение, дори и то да е мотивирано с неистинни твърдения, като по този начин, от една страна, ще се възпрепятства желанието да се избере „удобен” съд (в противоречие на принципа за случайното разпределение на делата), а от друга, ще се обезпечи развитието на производството в разумен срок. По същество в този смисъл е и Решение № 48 от 6.04.2020 г. на ВКС по гр. д. № 1610/2019 г., IV г. о., ГК – „Обосновани са изводите в обжалваните въззивни решения, че забавянето във връзка с тези отводи се дължи, не на недобросъвестно процесуално поведение на ищите, които са поискали отвода, а най-вече на обстоятелството, че пред касационната инстанция отводът е бил направен (при вече направен такъв пред въззивния съд) повече от една година след образуването на делото във ВКС и след провеждането на открито съдебно заседание, което е довело и до ново насрочване на открито заседание след още три месеца. Правилно в тази връзка е прието и че при една задълбочена и прецизна предварителна проверка, този въпрос е могъл да бъде успешно и безпроблемно разрешен още с постъпването на делото в касационната инстанция”.

Следователно, не ищецът „е отвел отделни докладчици... и това обективно е изисквало ново запознаване с цялото производство и съответно насрочването му в открито съдебно заседание”, а съдебните състави са се отвеждали с общи, необосновани съгласно изискванията на чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК мотиви, което е забавило (и забавя) значително

съдебното административно производство.

Нещо повече, съдебното административно дело, което, принципно, трябва да се разгледа на две съдебни инстанции, е с обща продължителност над 4 години, поради което при каквато и да е фактическа и правна сложност, каквито и обяснения да има за забавянето му, не може да е „проведено с дължимата грижа“ (Comingersoll SA v Portugal 2000 и Решение № 306/22.10.2019 г. по гр. д. № 4482/2017 г. на ВКС, IV ГО).

При така приетите за установени правнорелевантни факти и изложените правни доводи САС достига до категоричния правен извод, че в случая процесното съдебно производство е надхвърлило разумния срок, а органите при ответния съд не са осъществили необходимото, за да обезпечат своевременното извършване на изискуемите процесуални действия. В този смисъл, вследствие това противоправно поведение, изразяващо се в бездействие, е нарушено правото на ищеца за разглеждане и решаване на процесното съдебно дело в разумен срок.

За пълнота на изложението следва да се посочи, че според практиката на ЕСПЧ обезпечаването на принципа за разглеждане на делата в разумен срок цели съхраняване на доверието на обществеността в правораздавателната система и възмездяване чувството за справедливост на страните в процеса. Съществен критерий за определяне разумната продължителност на делото е и „значението на делото за лицето“ („какво благо е „в риск“ за жалбоподателя“), което според практиката на ЕСПЧ не се преценява единствено съобразно крайния резултат от производството, а често е свързано с предмета на делото.

В настоящия случай ищецът претендира заплащане на заместващо обезщетение за причиняване на твърдените неимуществени вреди – болки и страдания вследствие на унизителни и нечовешки санитарно-битови условия, поради липса на стоматологично медицинско обслужване, поради липса на своевременно лечение на тежки заболявания. Но както бе изяснено, първоначално – преди да бъде отделен искът по чл. 277, ал. 1 ЗИНЗС, във вр. с чл. 276, ал. 1, т. 1 ЗИНЗС (за задължаване на ГД „ИН“ да започне медицинско лечение на ищеца за хепатит тип „С“ и тип „В“), процесните искиви претенции са били предявени за съвместно разглеждане с искането по чл. 277, ал. 1 ЗИНЗС, във вр. с чл. 276, ал. 1, т. 1 ЗИНЗС, т.е. за ищеца те са представлявали един житейски и правен континуитет. Но с Решение № 60291/20.12.2021 г., постановено по гр. д. № 1406/2021 г. по описа на ВСД, ГК, III ГО, е присъдено заместващо обезщетение за причинените на ищеца неимуществени вреди от разглеждането на отделеното искане по чл. 277, ал. 1 ЗИНЗС, във вр. с чл. 276, ал. 1, т. 1 ЗИНЗС в неразумен срок – в размер на 10000 лв., като е взето предвид, че предметът на този спор е с голям залог за ищеца (необосновано дългият срок, в който е било разгледано искането му, е довело до забавяне на възможността да получи адекватна медицинска помощ за тежкото му заболяване – „при залог живота и здравето на ищеца не може да се приеме, че произнасянето на съда по искането в 10-месечен срок е в рамките на разумния срок по смисъла на чл. 2б, ал. 1 ЗОДОВ, във вр. с чл. 6, ал. 1 КПЧОС“).

От една страна, залогът на процесното съдебно административно производство е с по-нисък интензитет от това, което е било отделено от него, тъй като **пряко** не застрашава

живота и здравето на ищеца, а се претендира заместващо обезщетение за причинените му неимуществени вреди от бездействието на затворническата администрация (определянето на съответно заместващо обезщетение от АССГ също представлява проява на морално удовлетворяване за причините от пострадалия болки и страдания). От друга, законосъобразно първоинстанционният съд е съобразил, че с оглед на обстоятелството че е налице идентичност на фактите и периода при разглеждане на отделните искания по чл. 276 ЗИНЗС и чл. 284 ЗИНЗС (осъществявани в едно производство до 25.04.2019 г., а след този момент – **по същото време**, в друго производство, претърпените от ищеца неимуществени вреди са вследствие не само от процесното противоправно поведение), тъждествените негативни изживявания в двете съдебни административни производства (след отделянето на искане по чл. 277, ал. 1 ЗИНЗС, във вр. с чл. 276, ал. 1, т. 1 ЗИНЗС) трябва да се вземат предвид при определяне размера на дължимото заместващо обезщетение по настоящото исково производство – за да не се създаде възможност да получи **няколко** обезщетения за едни и същи вреди.

Ищецът не установи в процеса на доказване превишаващи обичайните неимуществени вреди от разглеждане на предяви от него деликтни искове срещу държавно учреждение в нера разумен срок, поради което трябва да му бъде присъдено заместващо обезщетение съобразно установената човешка презумпция за интензитета на тези вредоносни последици (по ЗОДОВ неимуществените вреди се презюмират, поради което неоснователно се явява поддържаното и пред настоящата съдебна инстанция правно съждение на ответника, че „ищецът не е ангажирал каквито и да е било доказателства, че реално е понесъл неимуществени вреди от нера разумно дългата продължителност на производството”).

Следователно, при прилагане правилата на човешката презумпция категорично се установява настъпването на неимуществени вреди, изразяващи се в разочарование, загуба на надежди и очаквания на ищеца да получи обезщетение за твърдените неимуществени вреди вследствие противоправното поведение (бездействие) на служители при ГД „ИН”.

При определяне на претендираното заместващо обезщетението за причинените му от противоправното поведение на органите на затворническата администрация неимуществени вреди, вследствие нарушаване правото на разглеждане и решаване на процесното съдебно административно дело в разумен срок, САС взе предвид характера на конкретното съдебно административно производство, качеството на ищеца по него - пострадал от твърдяно нехуманно отношение, поведението на компетентните съдебни органи, разколебаване на вярата му в институциите. От друга страна, за известен период от време и самият ищец е станал причина за забавяне на производството чрез вече обсъдените очевидно неоснователни процесуални искания (извън множеството искания за отводи на съдебните състави). При така изяснените правнорелевантни факти въззивният съд счита, че справедливият размер на заместващо обезщетение възлиза на сумата от 2000 лв.

Въз основа на така приетите за установени правнорелевантни факти и изложените правни доводи, както и при съобразяване със социално-икономическите условия на живот в

страната ни за целия процесен период, респ. с оглед и на вече присъденото заместващо обезщетение в размер на 10000 лв. (за забавено правосъдие по отделеното съдебно производство) въззивният съд счита, че в случая сумата от 2000 лв. (заместващо обезщетение) отговаря на критериите за справедливост, установени в правната норма на чл. 52 ЗЗД, поради което исковата претенция, предмет на настоящото съдебно производство, е основателна до размера на тази сума (на основание чл. 235, ал. 3 ГПК са взети предвид и новонастъпилите в хода на настоящия процес факти – висиящността до приключване на съдебното дирене на 13.12.2022 г. процесно съдебно административно производство).

Поради несъвпадане в крайните изводи на двете инстанции (съобразно нововъзникналите в хода на настоящото съдебно производство факти), обжалваното решение трябва да бъде отменено в частта, с която искът е отхвърлен над присъдената сума от 1000 лв. до размера от 2000 лв., като в тази част предявеният деликтен иск трябва да бъде уважен.

При този изход на спора на основание чл. 38, ал. 2 ЗА в полза на адв. С. Т. И. от САК трябва да се присъди допълнително сумата от **50,38 лв.** за осъщественото безплатно процесуално представителство на ищеца пред СГС, както и сумата от **210 лв.** – за осъщественото безплатно процесуално представителство пред САС (съобразно уважената и отхвърлената част от въззивните жалби, като е взета предвид действащата към момента на приключване на устните състезания пред въззивния съд редакция на Наредба № 1/9.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения).

Така мотивиран, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Решение № 260710/25.02.2022 г., постановено по гр. дело № 13247/2020 г. по описа на СГС, I ГО, 29 състав, **в частта**, в която е отхвърлен предявеният от Х. Т. И., ЕГН ***** срещу АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД-СОФИЯ ГРАД иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗОДОВ, във вр. с чл. 6, § 1 КЗПЧОС над сумата от 1000 лв. до размера от 2000 лв., представляваща заместващото обезщетение за причинени неимуществени вреди от нарушаването на правото от разглеждане и приключване в разумен срок на адм. д. № 9007/2018 г. по описа на АССГ, образувано по искова молба от 21.08.2018 г., ведно със законната лихва от 02.12.2020 г. до окончателното ѝ заплащане, като **ПОСТАНОВЯВА:**

ОСЪЖДА на основание чл. 26, ал. 1 ЗОДОВ, във вр. с чл. 6, § 1 КЗПЧОС АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД-СОФИЯ ГРАД **да заплати** на Х. Т. И., ЕГН ***** , с адрес гр. ***, ул. „***” № * **допълнително** сумата от 1000 лв. (общо за сумата от 2000 лв.), представляваща заместващото обезщетение за причинени неимуществени вреди от нарушаването на правото от разглеждане и приключване в разумен срок на адм. д. № 9007/2018 г. по описа на АССГ, образувано по искова молба от 21.08.2018 г., ведно със законната лихва от 02.12.2020 г. до окончателното ѝ заплащане.

ПОТВЪРЖДАВА Решението в останалата част.

ОСЪЖДА на основание чл. 38, ал. 2 ЗА АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД-СОФИЯ ГРАД да заплати на адв. С. Т. И. от САК, с адрес гр. ***, ж. к. „***“, бл. *, вх. „*“, ет. *, ап. *** допълнително сумата от **50,38 лв.** – адвокатско възнаграждение за осъщественото безплатно процесуално представителство пред СГС, както и сумата от **210 лв.** - адвокатско възнаграждение за осъщественото безплатно процесуално представителство пред САС.

РЕШЕНИЕТО може да бъде обжалвано с касационна жалба пред Върховния касационен съд по правилата на чл. 280 ГПК в 1-месечен срок от връчването му на страните.

ПРЕПИС от настоящото Решение да се връчи на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____